

Глава 60 ПОЗИЧКА

Стаття 827. Договір позички

1. □ За договором позички одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку.

2. Користування річчю вважається безоплатним, якщо сторони прямо домовилися про це або якщо це впливає із суті відносин між ними.

3. До договору позички застосовуються положення глави 58 цього Кодексу.

Відповідно до статті, що коментується, за договором позички одна сторона (позичкодавець) зобов'язується передати або передає безоплатно другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку. Річ передається у тимчасове користування і має бути повернена у тому ж стані, з урахуванням нормального зношування. У ЦК 1963 р. позичкодавець міг передавати другій стороні річ у власність або оперативне управління. ЦК уникає понять «оперативне управління».

Договір позички близький до договору найму, але відмінність між ними полягає у тому, що договір найму є сплатним, а договір позички може бути безоплатним. Через значну схожість цих двох договорів використовуються правила, визначені у гл. 58 ЦК. Через те, що договір позички носить безоплатний характер, в його регулюванні є деякі особливості, які відображаються в наступних статтях (ст.ст. 905—913 ЦК). Позичкодавець зобов'язаний передати річ у стані, відповідному умовам договору та її призначенням, з усіма належними документами та складовими (якщо інше не передбачене умовами договору).

Стаття 828. Форма договору позички

1. Договір позички речі побутового призначення між фізичними особами може укладатися усно.

2. Договір позички між юридичними особами, а також між юридичною та фізичною особою укладається у письмовій формі.

3. Договір позички будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремої частини) укладається у формі, яка визначена відповідно до статті 793 цього Кодексу.

4. Договір позички транспортного засобу, в якому хоча б однією стороною є фізична особа, укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню.

Відповідно до статті, що коментується, договір позички може укладатися як в усній, так і письмовій формі. Нотаріальна форма договору обов'язкова тільки для договору позички транспортних засобів. Нотаріальна форма може бути надана договору за бажанням сторін. Договір позички у письмовій формі може бути укладений як складанням одного документа, підписаного сторонами, так і обміном листами, телеграмами, телефонограмами тощо, підписаними стороною, яка їх посилає. Правочин вважається таким, що вчинений письмово, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах, листах, телеграмах, якими обмінялися сторони. Правочин вважається таким, що вчинений письмово, якщо воля сторін виражена за допомогою телетайпного, електронного та іншого технічного засобу зв'язку (ст. 189 ЦК).

Стаття 829. Позичкодавець

1. Позичкодавцем може бути фізична або юридична особа.

Особа, яка здійснює управління майном, може бути позичкодавцем за згодою власника.

2. Юридична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність, не може передавати речі у безоплатне користування особі, яка є її засновником, учасником, керівником, членом її органу управління або контролю.

Відповідно до статті, що коментується, сторонами договору позички можуть бути фізичні

або юридичні особи. Право передачі речі за договором позички може бути здійснено власником, а також іншими особами, які уповноважені здійснювати управління майном на підставі закону або договору. Частина 2 статті, що коментується, забороняє передавати речі у безоплатне користування юридичною особою, яка займається підприємницькою діяльністю, особі, яка є її засновником, учасником, керівником, членом її органу управління або контролю. Ця норма спрямована на те, щоб не допустити будь-які зловживання. У випадку порушення цієї норми відповідний договір буде недійсним (ст.197 ч. 2 ЦК).

Стаття 830. Правові наслідки невиконання обов'язку передати річ у користування

1. Якщо позичкодавець не виконує обов'язку передати річ у користування, друга сторона має право вимагати розірвання договору позички та відшкодування завданих збитків.

Відповідно до статті, що коментується, користувач може вимагати розірвання договору позички та відшкодування понесеного ним збитків (див. ст. 22 ЦК та коментар до неї).

Стаття 831. Строк договору позички

1. Якщо сторони не встановили строку користування річчю, він визначається відповідно до мети користування нею.

Договір може бути строковим, тобто таким, що передбачає конкретний строк отримання позичкодавцем його майна, або безстроковим, якщо строк виконання користувачем його зобов'язання не визначений, або визначений моментом витребування. В останньому випадку позичкодавець вправі вимагати виконання у будь-який час. Якщо в цьому випадку обов'язок негайного виконання не впливає з закону або договору, то позичальник зобов'язаний повернути речі у семиденний строк від дня подання вимоги позичкодавцем.

Стаття 832. Право позичкодавця на відчуження речі

1. Позичкодавець має право на відчуження речі, яка передана ним у користування. До набувача речі переходять права та обов'язки позичкодавця.

2. Користувач не має переважного права перед іншими особами на купівлю речі, переданої йому у користування.

Позичкодавець вправі відчужити річ або передати її у сплатне користування третій особі. При цьому до нового власника переходять усі права за договором безоплатного користування, який був укладений раніше, а його права відносно речі обтяжуються правами користувача. При цьому новий власник не вправі вимагати дострокового припинення договору позички та повернення речі до встановленого строку.

Стаття 833. Обов'язки користувача

1. Користувач несе звичайні витрати щодо підтримання належного стану речі, переданої йому в користування.

2. Користувач зобов'язаний:

1) користуватися річчю за її призначенням або відповідно до мети, визначеної у договорі;

2) користуватися річчю особисто, якщо інше не встановлено договором;

3) повернути річ після закінчення строку договору в такому самому стані, в якому вона була на момент її передання.

Стаття, що коментується, зобов'язує користувача підтримувати отриману річ у належному стані, нести всі витрати, щодо її утримання. При цьому користувач зобов'язаний робити поточний та капітальний ремонт, у чому виявляється відмінність договору позички від договору найму. Ця норма є диспозитивною та діє, якщо інше не передбачено договором.

Стаття 834. Розірвання договору позички

1. Користувач має право повернути річ, передану йому у користування, в будь-який час до спливу строку договору. Якщо річ потребує особливого догляду або зберігання, користувач зобов'язаний повідомити позичкодавця про відмову від договору (позички) не пізніше як за сім днів до повернення речі.

2. Позичкодавець має право вимагати розірвання договору і повернення речі у разі, якщо:

1) у зв'язку з непередбаченими обставинами річ стала потрібною йому самому;

2) користування річчю не відповідає її призначенню та умовами договору;

3) річ самочинно передана у користування іншій особі;

4) в результаті недбалого поводження з річчю вона може бути знищена або пошкоджена.

3. Особа, яка стала власником речі, переданої у користування, має право вимагати розірвання договору, який укладено без визначення строку. Про розірвання договору користувач має бути повідомлений заздалегідь, у строк, що відповідає меті позички.

Частина 1 статті, що коментується, вказує, що користувач може припинити договір

позички достроково.

Частина 2 статті, що коментується, містить підстави за якими Позичкодавець може вимагати припинення договору позички достроково: у зв'язку з непередбаченими обставинами річ стала потрібною йому самому; користування річчю не відповідає її призначенню та умовам договору; річ самочинно передана у користування іншій особі; в результаті недбалого поводження з річчю їй загрожує небезпека знищення або пошкодження. Дострокове припинення договору позички за ініціативою однієї сторони (якщо інша проти) проводиться за рішенням суду.

Стаття 835. Припинення договору позички

1. Договір позички припиняється у разі смерті фізичної особи або ліквідації юридичної особи, якій річ було передано в користування, якщо інше не встановлено договором.

Відповідно до ст. 598 ЦК зобов'язання припиняється частково або у повному обсязі на підставах, встановлених договором або законом. Стаття, що коментується передбачає припинення зобов'язання за договором позички у випадку смерті користувача або ліквідації юридичної особи-користувача (див. ст.ст. 608-609 ЦК та коментар до них). Таким чином заперечується спадкування права користувача. Щодо юридичних осіб вказуються тільки випадки їх ліквідації. При реорганізації юридичної особи права та обов'язки користувача переходять до його правонаступника.

Стаття 836. Правові наслідки неповернення речі після закінчення строку користування нею

1. Якщо після припинення договору користувач не повертає річ, Позичкодавець має право вимагати її примусового повернення, а також відшкодування завданих збитків.

Позичкодавець має право вимагати примусового повернення речі, а також відшкодування завданих йому збитків

(див. ст. 22 ЦК та коментар до неї).